

Tekijä, kokija, tutkija

Laura Aro

Taide, kertomus ja identiteetti. Toim. Pia Houni ja Pentti Paavolainen. Helsinki: Acta Scenica 3. 1999. 308 s.

Eero Hämeenniemi kirjoitti syksyllä Helsingin Sanomien Keskellä viikkoa -kolumnissaan (25.10.2000) tohtoroitumisen taiteesta, ts. taiteilijoiden tohtoroitumisesta. Hän viittaili siihen, miten mahdottomalta neljännesvuosisata sitten tuntui se, että Sibelius-Akatemiassa alettaisiin myöntää akateemisia oppiarvoja. Niinpä "Sibelius-Akatemian diplomien vertailukelpoisuudesta suhteessa muihin tutkintoihin liikkui monenlaisia tulkintoja. Yksi katsoi verrannolliseksi filosofian lisensiaatin, toinen diplomikosmetologin tutkinnon."

Arvioitavana oleva kirja on yksi ja varsin tuore esimerkki käynnissä olevista tutkintoprosesseista ja - Hämeenniemen ironisia ajatuksia jatkaen - siitä, ovatko sen kirjoittajat kellollisia diplomikosmetologin vai peräti filosofian lisensiaatin tutkinnon suorittajiksi. Ennen kirjan ruotimista haluan huomauttaa, että diplomikosmetologit ovat ammattitaitoisia ihmisiä, jotka luovat kauneutta ja estetiikkaa omalla sarallaan. Tätä ei kaikista "oikeista" tieteellisen loppututkinnon tehneistä voi sanoa.

Taide, kertomus ja identiteetti -artikkelikokoelma sisältää kolmentoista kirjoittajan artikkelit jakautuneina neljään pääluokkaan: Teatterin tutkiminen ajassa ja tilassa, Kertomukset kuvista, Kerrottu ja koettu elämä ja Näyttelijän identiteetit ja kipu. Haluan hämmentää tätä jaottelua omallani. Vaikka kaikissa kirjan artikkeleissa on suurin piirtein samanlaiset teoreettiset ja metodiset näkökulmat taiteen tekijyyden ongelmiin, niiden sisällön perusteella syntyä helposti kolmijako: teoria, metodi, tekijyys. Kirjan yksi avainsana, kertomus, ei ole päällimmäisenä, mutta se tulee implisiittisesti esiin melkein kaikissa kirjoituksissa.

Teoria

Teoreettisia näkemyksiä ja pohdintoja sisältyy etenkin teatterintutkimuksen professorin Pentti Paavolaisen artikkeliin Teatterin ja tutkimuksen vaihtuvat ohjelmat. Se on erinomainen, joskaan ei kielen koukeroisuudessaan helpolluinen, johdatus esitystaiteen, erityisesti teatterin, tutkimuksen historiaan ja periaatteisiin. Kuten Paavolaisen artikkelista ja koko kirjasta voi havaita, monet humanistisista ja yhteiskuntatieteistä tutut käsitteet ja lähestymistavat näyttävät siirtyneen teatterintutkimuksenkin piiriin, ikään kuin luonnostaan. Esimerkiksi esityssopimus muistuttaa omaelämäkerrallista sopimusta: kummassakin on kysymys vuorovaikutuksesta ja neuvottelusta, pyrkimyksestä molemminpuoliseen hyväksyntään ja ymmärrykseen (näyttelijä - yleisö, kertoja - lukija tai kuulija) (s. 34). Oman tieteenalani folkloristiikan kannalta on myös kiinnostavaa huomata samanlainen kehitys tekstilähtöisestä (näytelmäteksti, perinneteksti) tutkimuksesta esityslähtöiseen (tekstin toteutus, perinnetekstin suoritus) ja tekijyyden (näyttelijä, perinteenkertoja) korostamiseen. Tämä on merkinnyt samalla yksilön, yksilöllisyyden, minuuden, identiteetin korostumista - tai oikeammin paluuta tähän korostukseen postmodernien kielipelien ja tekstirakennelmien sekä tekijän kuolemaa julistavien ajatusten jälkeen (s. 39). Kehitys on kiinnostava kuten Paavolainen huomauttaa ja jatkaa: "... seuraavalla taiteellisella sukupolvella ainakin Suomessa [näyttää] korostuvan voimakas tarve ydinminän, aitouden ja eheän taiteilijuuden tai ihmisyyden kokemiseen ja manifestointiin" (s. 39).

Kasvatustieteen professori Eero Ropo kaipailee kasvatustiedettä edustavassa artikkelissaan Minuus, muutos ja oppiminen: Elinikäisen oppimisen lähtökohtien teoreettista tarkastelua teoriaa, joka integroisi minuuden ja oppimisen teorialat. Hän puhuu minuuden arkkitehtuurista ja minuusavaruudesta. Pidän näistä käsitteistä. Rovon minuusavaruuden käsite tuntuu antavan ajanfilosofista näkökulmaa identiteetin käsitteeseen: "Sisältäessään kaikki aikamuodot minuusavaruus tarjoaa mahdollisuuden ajalliseen integraatioon menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välillä" (s. 155). Samaan hengenvetoon Ropo puhuu ajattomuuden kokemuksesta, joka ei kuitenkaan voi olla

"täydellinen, sillä kehon vanheneminen muistuttaa konkreettisella tavalla ajan kulumisesta" (s. 155). Lineaarisuuden tai kronologisuuden sijasta ajan kokemusta voisi Rovon mukaan kuvata syklisenä. Hienosti sanottu on seuraavakin: "... minuudessa pitkäkin ajanjaksot voivat varastoitua tiiviiksi kokonaisuudeksi" (s. 155).

Mutta kuten muistintutkijat muistavat (ja perinteentutkijat ovat huomanneet), jokin lyhyt mutta merkitsevä tapahtuma voi nousta hyvinkin keskeiseen asemaan. Ja sitten yhteenvedo: "Aika 'supistuu' tai 'venyy' sen mukaan, millainen merkitys ja arvo kokemuksella on" (s. 155). - Hyvin sanottu. Puhuessaan minuuden kehityksestä Ropo palaa vielä syklisyyteen: "Minuuden kehitystä voitaisiinkin ajatella syklisenä prosessina, jonka kuluessa toistetaan samoja 'kuka olen' ja 'missä olen' kysymyksiä kolmessa eri aikaulottuvuudessa, menneisyydessä, nykyisyydessä ja tulevaisuudessa" (s. 156). Ei tässä mitään ihmeellistä ole, mutta Ropo kirjoittaa selvästi ja, jos sallitaan, hyvin kauniisti. Näin myös kun hän vertailee unelmia ja kriisejä toisiinsa ja katsoo, että kummankin taustana on kysymys 'kuka haluaisin olla': unelmassa halu ei ole vielä johtanut toimintaan, ja kriisissä minuuden toteuttamismahdollisuudet ovat vähentyneet (s. 157). Niinpä minuuden muutos on yhtäältä 'uusien' paikkojen "kehittämistä" itselle, toisaalta se on minuuden integraatiota mutta joskus myös minuuden supistumista (kriiseissä) (s. 156). Ajatukset ovat tuttuja, monet sanat ja ilmaisut tuoreita.

Filosofian tohtori Tuula Sakaranahan artikkelin olisin sijoittanut otsikon perusteella (Kulttuuristen kokemusten dialoginen tutkimus: vuoropuhelua Fridan kanssa) tekijäys- luokkaan. Sisällön perusteella se kuuluu teoreettis-metodisiin artikkeleihin, ja se onkin ilmeisesti tarkoitettu teoreettisluonteiseksi johdannoksi Kertomukset kuvista -lukuun, niin kuin Paavolaisen artikkeli lukuun Teatterin tutkiminen ajassa ja tilassa sekä Rovon artikkeli lukuun Kerrottu ja koettu minä. Sakaranaho esittelee retorisen analyysin metodia ja kiinnittää erityishuomiota niihin "terministisiin" ilmaisiin, joiden avulla Frida Kahlon tuotantoa ja elämää on tulkittu. Näitä ilmaisuja ovat mm. meksikolaisuus, feministinen estetiikka ja surrealismi. Kahlo vaikutti myös tietoisesti ja aktiivisesti itsemäärittelyhinsä ja loi oman retoriikkansa tai mytografiansa, joka Sakaranahan mukaan kaikesta päättäen on kuitenkin avoin useille tulkinnoille. Vaikka nämä "retoriset termit" ovat niukat, näen niissä Sakaranahan uskontieteelliskulttuuriantropologisen taustan ja ainakin löyhän yhteyden kulttuurisiin teemoihin, skeemoihin, konfiguraatioihin, avainsymboleihin tai miksi niitä nimitettäneenkään. Viehättävää tulkintaa.

Teatterintutkija Ville Sandqvistin tyylikäs artikkeli Miten olen taiteen tutkimuksessa ottaa kärkevästikin kantaa taiteen tekemiseen ja tutkimiseen. Se on täynnä hienoja heittoja ja syvällistä pohdiskelua, mm. käsitte maisema maailmansuhteena ja alaluku jossa Sandqvist erittelee omia kokemuksiaan kahdesta näytelmäproduktiosta, August Strindbergin Lukko-Pekan matkasta ja Anton Tsehovin Ivanovista. Loppupuolella Sandqvist viiltelee tieteentekijöitä: "Kun reflektio on aina pysäytetty, tai vähintäänkin hidastettu kuva maisemasta, on prosessin kuvaus, tieteen diskurssi, aina inkongruentti ja siksi viime kädessä vailla mieltä ja lunastusta. Varsinkin taiteen tutkimuksessa tämä on hävytöntä! Kuka on vinyt, ja milloin, sillan, joka yhdistää taiteen ja tutkimuksen? Sillä: jokainen taiteellinen akti on toisaalta juuri taiteen tutkimusta" (s. 75.). Tottakai jokaiseen taiteelliseen aktiin kuuluu tutkimista. Mutta onko se tutkimusta? Oikeastaan tämä on kysymys, jonka tulee esittäneeksi useankin kertaan kirjaa lukiessa. Hyvä kysymys. En tiedä vastausta.

Metodi

Kaikkien muiden artikkeleiden metodinen ote on laadullinen, so. useimmiten aineisto- tai kokemuslähtöinen. Tämä tarkoittaa etenkin elämäkerrallista haastattelututkimusta ja/tai omakohtaista tutkimuspäiväkirjan pitoa ja näiden aineistojen tulkintaa. Laadullisen tutkimuksen ovat lanseeranneet meille Suomessa yhteiskuntatieteilijät, mutta perinnetieteissä, kuten folkloristiikassa ja etnologiassa, laadullinen (joskaan ei aina laadukas) ote on ollut aina lausumaton lähtökohta. Tästä syystä en osaa pitää teoksen metodista antia kovin innostavana. Silti laadullisesta tutkimuksesta ei puhuttane tarpeeksi ihmistä tutkivissa tieteissä, koska sen harjoittajat joutuvat tämän tästä vakuuttamaan tekevänsä "oikeaa" tutkimusta. Tämä puolestaan todistaa kirjan tarpeellisuudesta.

Aineiston hankintametodit ovat etualalla sosiologi Leena Suurpään, taiteentutkija Tarja Kankkusen ja teatterintutkija Maaria Rantasen artikkeleissa. Suurpää on käyttänyt artikkelissaan Nuorten kulttuurin katse ulkomaalaisiin: kuvia käsityksiä, kertomuksia valokuvia herätelläkseen lukiolaisnuoria tulkitsemaan ja kertomaan käsityksiään ulkomaalaisista. Kuvat näyttävät toimineen mainiosti. Ne ovat synnyttäneet pieniä kertomuksia tai juttuja, jotka hiukan odotusten vastaisesti eivät paljastaneet niinkään nuorten ulkomaalaiskuvia kuin kuvia heistä itsestään, ts. niitä kuvia joita tutkijalle, muille ryhmäläisille ja omalle itselle haluttiin itsestä tarjota. Tärkeää oli se, että valokuvien katselu synnytti paitsi ulkoisia kulttuurisia luokitteluja myös kokemuksellisia pohdintoja, jotka muodostivat "usein jännitteisenkin vuoropuhelun kulttuuristen konventioiden kanssa" (s. 120). Tällainen systemaattinen valokuvan käyttö kokemukseronnan herätteenä vaikuttaakin lupaavalta, joskaan ei aivan uudelta tavalta lähestyä sosiokulttuurisia ilmiöitä.

Tarja Kankkusen artikkelissa Kuvistaidemaailman estetiikkoja etsimässä on lähdetty selvittämään sukupuolen rakentumista koulun kuvataidekasvatuksessa. Aineistonsa Kankkunen on hankkinut osallistamalla tutkijana erään seitsemännen luokan pakolliseen kuvaamataidon kurssin maailmaan. Aineisto on kiitettävän monipuolinen: se sisältää kenttämerkintöjä, äänitteitä oppitunneista, haastatteluista ja keskusteluista, videotallenteita, valokuvia oppilastöistä ja luokkatilasta sekä aineistoa myös taidekasvattajilta - ja ilmeisesti kirjoittaja saa nämä kaikki aineistot keskustelemaan keskenään tulevassa väitöskirjassaan, joka julkaistaan digitaalisena CD-ROM:ina. Saatan kuvitella, että tyttöjen ja poikien estetiikkojen väliset erot ovat Kankkusen kaavailemassa "multimediaetnografiassa" (tekijän käyttämä hyvä termi s. 307) vieläkin herkullisempia kuin artikkelin haastattelu- ja keskustelusitaateissa.

Maaria Rantanen liikkuu artikkelissaan Näyttelijän työuupumuksen monet kasvot kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen välimaastossa. Sen pohjana ovat kyselyvastaukset (kaikkiaan 166, lähetettyjä lomakkeita 1100), joiden perusteella hän on luokitellut työuupumuksesta kärsivät näyttelijät (kaikkiaan 143) kymmeneen eri ryhmään. Työn asetelma ei ehkä ole vielä kirkastunut tekijälle. Tyypittely on jo jotain, mutta se ei yksin riitä. Myös lähdekritiikki puuttuu; huomiota kiinnittää yhtäältä vastausten vähäinen määrä ja toisaalta työuupuneiden suuri määrä vastanneissa; tämä vaatisi pohdintaa ja kvantitatiivisenkin tutkimuksen tuntemusta. Työuupumusta on puitu paljon etenkin yhteiskuntatieteissä, psykologiassa ja populaareilla foorumeilla. Siksi Rantasen olisi hyvä tuoda tutkimuksensa lähemmäs nimenomaan näyttelijän työn ominaislaatuja, johon väistämättä kuuluu tavallista enemmän ja nopeastikin vaihtuvia tietoisia rooleja (vrt. arjen "tiedostamattomat" roolit), pelkoa identiteetin menettämisestä - tai Eero Rovon sanoin, pelkoa eksymisestä minuusvaruuden moneuteen ja paikan ja maiseman katoamisesta.

Musiikintutkija Ulla-Britta Broman-Kananen kirjoittaa kypsää, viisasta tekstiä artikkelissaan Musiken som livstema - livets röda tråd eller tillfälligheternas spel?. Artikkelitoteuttaa ehkä selvimmin kirjan kertomus-teemaa. Hän sanoo tavoitteistaan mm.: "Någonstans i skärningspunkten mellan realism och narrativitet, mellan om vad man berättar och hur, finns en gränzon eller vit fläck som jag önskar kartlägga" (s. 205). Broman-Kananen perustaa tutkimuksensa 38 musiikinopettajan kirjoittamaan omaelämäkertaan, jotka hän on saanut lähettämällä tutkimuspyynnön (aiheena siis Musiken som livstema) eri musiikkioppilaitosten opettajille. Broman-Kananen on löytänyt aineistostaan kahdenlaisia kirjoituksia tai kirjoittajia, tai paremminkin jatkumon joiden väliin kirjoitukset sijoittuvat. Vanhemman polven tekstit ovat muistelmanomaisia ja korostavat realistista, uskollista elämäнкуvausta. Painotus on tarkassa tapahtumien kerronnassa ja todistelussa. Nuoremmalle polvelle ovat tärkeämpiä omat kokemukset, ja heidän kirjoituksensa ovat usein kutsumuselämäkertomuksia (Berufsbiographie). Kokeva minä, yksilöllisyys, arviointi, so. keskustelu, dialogi yleisen järjestyksen (den allmänna ordningen - tekijä viittaa tässä odotusstruktuureihin) kanssa ovat ominaisia nuorelle polvelle. Keskeistä on se, ettei sosiaalista kontekstia pidetä itsestään selvänä, vaan se on jotakin johon on luotava suhteet, johon on suhtauduttava aktiivisesti. - Nämä havainnot sopivat hyvin siihen, mitä Paavolainen kirjoittaa taiteilijan tekijyydestä.

Broman-Kananen lyhyt analyysi- tai paremminkin tulkintaosa on hyvää kaiken kaikkiaan. Artikkelin kahden viimeisen luvun otsikot ovat puhuttelevia, Med avigsidan inåt - självbiografien

som musikalisk genre ja Förundran som metodologisk grundställning. Erityisesti kiehtoo arvoituksellinen ajatus "som musikalisk genre". Kysymys tuntuu olevan (suurten) muusikoiden elämän mytologisoinnista, siitä miten tietyn säveltäjän, esim. Wagnerin, tuotanto toistaa tai peilaa hänen elämäänsä (vrt. avainromaanin käsite). Artikkelin viimeisen luvun ihmettelyn (förundran) tutkimuksellisenä asenteena hyväksyn kyselemättä, koska se sitten Broman-Kanasen aihetta tai mitä tahansa muuta. Ihmetellään, hyvä alku kaikelle tutkimukselle.

Omaelämäkertoja käsittelee myös teatterintutkija Pia Hounin artikkeli Tutkija ja reppumatkaajat - näyttelijöiden omaelämäkertatutkimuksen äärellä. Hänen tulevan väitöskirjansa aineistona ovat kahdentoista, kuuden suomalaisen ja kuuden englantilaisen, näyttelijän omaelämäkertahaastattelut, joten odotettavissa lienee myös jonkinlaista kulttuurien välistä vertailua. Artikkelin keskittyy kuitenkin esittelemään tutkielman yleisiä raameja: identiteetin käsitettä, haastattelun metodiikkaa, ts. dramaturgiaa (hyvä termi) sekä tutkimuksen etiikkaa. Otsikon kaksiselitteinen termi reppumatkaajat viittaa näyttelijän identiteetin ja elämän liikkuvuuteen, ehkä jonkinlaiseen kodittomuuteenkin. Kirjoitus etenee loogisesti ja sujuvasti, mutta jäin kaipaamaan terävämpää otetta, kiinnittymistä selvemmin aiheen erikoislaatuun, kipinää. Varmasti Houni otteensa tai kipinänsä löytää, oli se sitten juuri idea reppumatkaajista tai vaikkapa näyttelijän työn ja näyttelijöiden kokemusten kulttuuriantropologisesta vertailusta tai jostakin muusta, joka voi nousta aineistosta ikään kuin itsestään.

Tekijyys

Annette Arlander tekee taidetta työkseen, niin kuin useimmat muutkin teoksen kirjoittajat. Hän on myös väitellyt artikkelinsa Tila ja aika eli miten megalomaanisesta idealistista tuli suhteellisuudentajuinen pragmaatikko aiheesta. Tohtoriudesta huolimatta sijoitan artikkelin tekijyys-osastoon. Se on teoreettispitoinen, mutta samalla erinomaisen omakohtainen. Artikkelissa on monia hyviä kysymyksiä. Otan muutaman esimerkin. "... erityisesti teatterissa korostetaan usein omakohtaisuutta. Jokaisen on keksittävä pyörä uudestaan itse, ja vielä oma pyöränsä. Tiettyyn rajaan se kyllä varmasti pitää paikkansa, mutta on silti koomista, että niinkin konservatiivisen ja konventialisoituneen, satoja vuosia lähes samankaltaisena säilyneen taidemuodon kuin teatterin harjoittajat ovat niinkin vähän kiinnostuneita traditiosta, vai pitäisikö sanoa innovaatioketjuista" (s. 51-52). Etenkin sitaatin viimeinen yhdistelmä traditio-innovaatioketjut herätti minut perinteentutkijana ajattelemaan, miten oikeassa Arlander on. Perinteethän muodostavat lopultakin ja totta vieköön eräänlaisia innovaatioketjuja. Hyvä oivallus kerrassaan. Myös seuraava ohje on sellainen, jota humanistit voisivat toteuttaa laajemminkin: "... on uskallettava heittäytyä tyhmäksi, antauduttava olemalla naiivi ja kysymään typerää" (s. 52-53). Työtavoistaan ohjaajana Arlander kirjoittaa mm.: "Ohjatessani en tutkinut tai ajatellut, vaan rakensin esitystä selkäytimellä. 'Ajattelemaan' ryhdyin vasta jälkikäteen, kirjoittaessani" (s. 55). Että minä kaipaan juuri tällaista otetta tutkimuksen tekoon, ja että se on niin tavallista meillä humanisteilla. Mutta kukapa sen kehtaa sanoa.

Leena Rouhaisen väitöskirjan tarkoituksena on "selvittää, mitä tanssijan taiteellinen identiteetti on, sekä kuvata ja tulkita niitä haastattelemani tanssijoiden ilmaisemia merkityssuhteita, jotka muovaavat tätä identiteettiä" (s. 166). Mutkikasta mutta samalla selvää. Artikkelin otsikko Tanssi-tutkijan esiymmärrys ja haastattelujen tulkinta kertoo jo jotakin kirjoittajan otteesta. Se on kirjoituksista ehkä omakohtaisin, ainakin minämuotoisin. Vaikutelmani ovat ristiriitaiset. Yhtäältä pidän tuollaisesta kirjoitustavasta, esimerkiksi "Muistan tarkasti erään tanssikokemuksistani. Tein innokkaasti ylvästä piruettia, kun jalkani ote lattiasta alkoi luistaa. Havahduin seuraamaan, kuinka päkiäni irtosi lattiasta ja kehoni alkoi kallistua..." (s. 167). Sitaatissa on eloa ja ironiaa. Hyvä. Rouhiainen kamppailee erityisesti omien ja tutkittaviensa kokemusten kanssa tai seilailee niiden välillä (s. 170). Kun tekee tutkimusta omastaan, näin on pakkokin olla. Toisaalta tämä minä-subjektuuteni, minä-minuuteni, minä-minäni (minun termejäni) ei kuitenkaan miellyttä minua minuna, vaikka olen itsekin minästä kirjoittanut. Eikä artikkelin viimeinen luku, jossa minä on muutettu sinuksi, etäännyttä eikä pelasta. Kuka sinä? Ei lukija ainakaan, koska Rouhiainen kirjoittaa itsestään. Passiivi olisi voinut olla tehokkaampi ilmaisutapa, etenkin kun luku sisältää

yleisiä lausumia tanssitaiteen olemuksesta. Rouhaisen kannattaisi varmasti pohtia syvemmin kielellisiä ilmaisutapojaan. Muuten kirjoituksessa on sellaista intoa, jota taitelija-tutkijalta voi odottaa ja joka on tutkimuksen onnistumisen edellytyksiä. Hyvä.

Tanssista kirjoittaa myös Paula Salosaari artikkelissaan Baletin avaaminen luoville vaihtoehdoille. Salosaaren ote on hiukan etäisempi ja kurinalaisempi kuin Rouhaisen, mutta omakohtaista ainesta siinäkin on. Avainkäsite on "baletin avaaminen". Se on Salosaarella ennen kaikkea avaamista luovaan balettiin. Salosaaren artikkeli kuuluu tanssipedagogiikan alaan, ja hänen väitöskirjaskroomansa vaikuttaa pätevältä. Hän on tehnyt opetuskokeiluja, ryhmähaastatteluja, videointeja, mielikuvaharjoituksia ja tutkaillut näiden vaikutusta tanssijoiden kokemuksiin. Tulossa on siten monimetodinen väitöskirja, hiukan samaan tapaan kuin Tarja Kankkusella, mutta kun Kankkunen lähtee liikkeelle osallistuvana, kuitenkin etäisyyttä pitävänä tutkijana. Salosaaren tutkimuksen perustana ovat hänen omat opetuskokemuksensa - erinomainen lähtökohta.

Helena Kallio on näyttelijä mutta hänen artikkelinsa aihepiiri Ruumiinviljely on lähellä edellisiä. Tutkimuskohteena on näyttelijän ruumis, sen työstäminen ja sen kokemukset. Kallio käyttää aineistonaan omia päiväkirjojaan ja, kuten edellisekin kirjoittajat, omia kokemuksiaan ja tekemisiään. Näkökulmaansa hän nimittää osuvasti tekemislähtöiseksi. Hän pääsee kirjoituksessaan myös oman ruumiinsa ylitse esittämään ruumiinfilosofisia väitteitä ja ajatuksia, jotka tuntuvat vakuuttavilta yleisemminkin. Artikkelin on täynnä tuoreita ja pohdittuja ilmaisuja, kuten ruumiillinen altistuminen ihmisen maailmassa olemisena, antautuva silmä hyväksyvän läsnäolon kaipauksena, kohti oleminen kohtaamisen haluna, ruumis tapahtumana - ei representaationa, näyttelijän työruumis kohtaamispaikkana, näyttelijä - ei kävelevänä kategoriana, vaan tilanteessa hengittävä ja reagoivana sekä eheytyttömänä toimijana. Kallion tulevan väitöskirjan yksi aiheita on kuolemantietoisuuden ja sukupuolisuuden ohella näyttelijän kokemus ruumiillinen eli rasisutkipu; muista kivun kategorioista hän ottaa artikkelissaan esille muuttumis- eli muuntautumiskivun, initiaatio- eli kasvukivun sekä tyhjentymissuhdistuksen. Hyvää kategoriointia ja muutenkin lupaavaa tekstiä.

Omakohtaisuus kirjan vahvuutena

Artikkeleiden vahvuus on niiden omakohtaisuudessa, vahvassa kokemuksellisessa ja elämyksellisessä otteessa aiheeseen sekä altistamisessa - käyttääkseni Helena Kallion ilmausta - ja itsensä julkistamisessa. Tästä syntyy myös niiden kerronnallisuus tai kertomuksellisuus, mikä antaa kirjan, alkuun hiukan hämärälle, kertomus-avainsanalle sisällön. Vaikka osa kirjoituksista on tutkimussuunnitelma-tyyppisiä, arvostan juuri tuota julkistamisen ja altistamisen uskallusta, jota yliopistoihmisillä yleensä ei ole. Ja jos on, saa nenilleen.

Laura Aro on folkloristiikan dosentti Jyväskylän ja Turun yliopistoissa. Hän on tutkinut identiteettikertomuksia ja haastattelupuheen folkloristisia ominaisuuksia. Nykyisin hän askartelee päiväkirjojen, henkilökohtaisen kirjoittamisen sekä mielen ja kielen parissa.
aro@cc.jyu.fi